

Dr Zbigniew Siemak

ORCID 0000-0001-9262-9532

Niepaństwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Białymstoku

Wydział Nauk Społecznych

Zakład Bezpieczeństwa Wewnętrznego

**V MIĘDZYNARODOWA INTERDYSCYPLINARNA
KONFERENCJA NAUKOWA:
SETNA ROCZNICA ROZPADU IMPERIÓW.
PAŃSTWA NARODOWE
A KWESTIA MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH
W EUROPIE
(ASPEKTY HISTORYCZNE, SPOŁECZNO-
-POLITYCZNE, PRAWNE I KULTUROWE),
STOWARZYSZENIE NAUKOWCÓW
POLAKÓW LITWY
Wilno, 19–21 kwietnia 2018**

W Domu Kultury Polskiej w Wilnie w dniach 19-21.04.2018 r. odbyła się V Międzynarodowa Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa *Setna rocznica rozpadu imperiów. Państwa narodowe a kwestia mniejszości narodowych w Europie (aspekty historyczne, społeczno-polityczne, prawne i kulturowe)*. Konferencja została zorganizowana przez Stowarzyszenie Naukowców Polaków Litwy i współorganizatorów: Akademię Humanistyczną im. Aleksandra Gieyszтора w Pułtusk, *Instytut Historii Litwy*, *Wydział Ekonomiczno-Informatyczny* Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie, Europejską Federację Polonijnych Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych oraz Dom Kultury Polskiej w Wilnie. Celem konfe-

rencji było kompleksowe spojrzenie na procesy państwowotwórcze, które przebiegały w Europie w XX wieku, na prawne regulacje statusu mniejszości narodowych i etnicznych oraz na stosunki społeczno-ekonomiczne i kulturowe narodu tytularnego państwa z mniejszościami narodowymi

Otwarcia oraz powitania uczestników i gości honorowych konferencji dokonał prezes Stowarzyszenia Naukowców Polaków Litwy (SNPL) prof. dr Henryk Malewski. „Ta konferencja – podkreślił prezes SNPL – pozwoli lepiej zrozumieć naszą przeszłość, pewne zaszłości, mity i stereotypy, współczesne problemy i zagrożenia, a także spojrzeć w przyszłość. Do czego dążymy, jaki świat chcemy przekazać naszym dzieciom i wnukom”. Ponadto dodał, że jubileusz odzyskania niepodległości pozwala na pewne dygresje i oceny z punktu widzenia dnia dzisiejszego, w związku z tym „Refleksje historyczne są niezbędne, żebyśmy mogli opierając się o analizę tamtych procesów zrozumieć obecną sytuację, która nie jest zbyt optymistyczna (czego dowodem jest – Z.S.) wzrastające napięcie na umownej linii wschód zachód – wojna w Syrii, niestabilna sytuacja na Bliskim i Środkowym Wschodzie, zagrożenia terrorystyczne, Brexit, kryzys świadomości europejskiej”.

Następnie został odczytany list Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy do uczestników konferencji. List odczytał doradca Prezydenta RP – Bogusław Winid. W piśmie, Prezydent RP, nawiązując do swojej ostatniej wizyty w Wilnie, podkreślał wielkie znaczenie w relacjach polsko-litewskich, tegorocznych obchodów 100-lecia odzyskania niepodległości przez Polskę i Litwę, pisząc m.in. „Polacy i Litwini nigdy nie ustali w dążeniach do odzyskania niepodległości, ale dopiero rok 1918, kończący I wojnę światową, przyniósł po temu historyczną sposobność, którą tak wspaniale potrafiliśmy wykorzystać. Obchodzimy w tym roku stulecie odrodzenia naszych suwerennych państwowości. Ten jubileusz, podobnie jak wydarzenia sprzed wieku, ma historyczną rangę”. Jednocześnie Prezydent RP podkreślił znaczenie dialogu naukowego dla budowania obecnych relacji między państwowymi, pisząc w liście: „Jestem pełen uznania dla tych wszystkich na Litwie, w Polsce i w całym naszym regionie, którzy promują aktywność mniejszości narodowych jako ważną dziedzi-

nę dialogu oraz budowania międzyludzkich i międzypaństwowych mostów. Konferencja, na której się państwo spotykają, istotnie się do tego przyczynia, a refleksja nad złożonością historii pozwala wyciągnąć wnioski służące teraźniejszości i przyszłości”.

W dalszej kolejności głos zabrał zastępca ambasador RP na Litwie Grzegorz Poznański, który w swoim wystąpieniu szczególnie zaakcentował fakt, iż wspólne świętowanie stulecia odrodzenia Polski i Litwy pokazuje, jak wiele spraw łączy oba kraje. Przypomniwał również ostatnią wizytę prezydenta RP, Marszałka Sejmu i innych wysokich rangą przedstawicieli władz Polski. „Ta konferencja – mówił zastępca ambasador RP Grzegorz Poznański – znakomicie się wpisuje w świętowanie niepodległości Polski i Litwy. Jest uzupełnieniem świętowania. Dialog historyczny to bardzo ważna kwestia w stosunkach polsko-litewskich i cieszymy się, że środowisko naukowe ten dialog tak mocno rozwija. Jest on bardzo pomocny w budowaniu dobrych stosunków pomiędzy naszymi krajami”.

Obrady spotkały się z zainteresowaniem nie tylko przedstawicieli świata nauki, ale także polityków i działaczy społecznych. Podczas otwarcia konferencji byli obecni również przedstawiciele Sejmu Republiki Litewskiej. „Setną rocznicę niepodległości, państwowości i wolności w tym roku obchodzi wiele państw w Europie. I dzisiaj, jak przed stu laty, trwają dyskusje polityczne o wizji, perspektywie i rozwoju tych państw” – mówiła Rita Tamašunienė, podkreślając jednocześnie znacznie poszanowania praw mniejszości, zwłaszcza w krajach postkomunistycznych. Podczas otwarcia konferencji obecna była dyrektor Departamentu Mniejszości Narodowych przy Rządzie Republiki Litewskiej, Vida Montvydaitė. Podziękowała Stowarzyszeniu Naukowców Polaków Litwy za zorganizowanie wydarzenia, które kieruje uwagę ku wspólnej przeszłości Litwy i Polski. „Łączy nas wspólna historia już przez niejedno stulecie. Łączą nas również wybitni przedstawiciele kultury, nauki, polityki (...) Tematyka dzisiejszej konferencji potwierdza, że wspólnych tematów jest wiele i są one bardzo ważne. Co do niektórych osiągnęliśmy szybko zgodę, do innych spraw powracamy stale na nowo” – mówiła Montvydaitė.

Po części oficjalnej nastąpiły obrady merytoryczne. Odbyły się one w II sesjach plenarnych i ośmiu sekcjach tematycznych. Konferencję otwierała I sesja plenarna. Jej moderatorami byli prof. dr hab. Waldemar Paruch (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Polska) oraz prof. dr Henryk Malewski (SNPL, Uniwersytet im. Michała Romera, Wilno, Litwa). Podczas sesji referenci wygłosili siedem następujących referatów:

- prof. dr hab. Marcei Kosman (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Polska), *Dylematy polsko-litewskiego patrioty przed odzyskaniem niepodległości. Nad lekturą Dzienników Michała Romera z lat 1911–1915*,
- prof. dr hab. Zdzisław Julian Winnicki (UWr, Polska), *Budowanie państwowości – Rada Regencyjna Królestwa (Państwa) Polskiego – geneza, działalność, znaczenie dla odrodzenia Niepodległości*,
- dr hab. Joanna Januszevska-Jurkiewicz (UŚl, Katowice, Polska), *Mniejszości narodowe w Polsce w myśli Józefa Piłsudskiego*,
- doc. dr Algis Povilas Kasperavičius (Uniwersytet Wileński, Litwa), *Nepriklausomos Lietuvos kūrimas 1918–1920 meta-is: iliuzijos ir realybė (Proces powstawania niepodległego państwa litewskiego w latach 1918–1920: iluzje i rzeczywistość)*,
- prof. dr hab. Mikołaj Iwanow (Uniwersytet Opolski, Polska), *Niepodległość Polski a bolszewicy*,
- dr hab. Krzysztof Nowak (UŚl, Katowice, Polska), *Alternatywa czy taktyka? Separatyzmy na pograniczach środkowoeuropejskich po I wojnie światowej*,
- prof. dr hab. Waldemar Paruch, *Między narodem politycznym a etniczno-kulturowym: narody w Europie Środkowej i Wschodniej w XX wieku*.

Obrady pierwszego dnia zakończyła żywa dyskusja, potem koncert zespołu ludowego pieśni i tańca „Ojcowizna” i kolacja integracyjna w restauracji „Pan Tadeusz” w Domu Kultury Polskiej.

Drugiego dnia obrad uczestnicy konferencji mieli możliwość czynnego lub biernego udziału w ośmiu sekcjach tematycznych, które odbywały się równolegle w sali Koncertowej oraz w sali nr 305. W sali Koncertowej debatowano w ramach sekcji 1, 3, 5 i 7.

Pierwszą sekcją tematyczną kierowali: prof. dr hab. Teresa Gardocka (SWPS Uniwersytet Humanistyczno-Społeczny w Warszawie, Polska) oraz dr Elżbieta Kuzborska (SNPL, Wilno, Litwa). W jej trakcie wystąpili przedstawiając kwestie takie jak:

- prof. dr hab. Teresa Gardocka, dr Dariusz Jagiełło *Pojęcie mniejszości narodowej i etnicznej w prawie polskim a rzeczywistość społeczna*,
- dr hab. Mieczysława Zdanowicz (Filia UwB w Wilnie, Polska) *Mniejszości narodowe w świetle prawa międzynarodowego w ujęciu retrospektywnym*,
- dr Mirosław Natanek (UJ, Kraków, Polska) *Kontrola i monitoring przestrzegania Konwencji Ramowej o ochronie mniejszości narodowych Rady Europy. Casus Albańczyków w Macedonii*,
- dr Małgorzata Tomkiewicz (UWM w Olsztynie, Polska) *Prawnokarna ochrona mniejszości narodowych, wyznaniowych i etnicznych w Polsce*,
- dr Elżbieta Rojowska (SNPL oraz Prokuratura w Ostródzie, Polska) *Wolne miasto Gdańsk (1920–1939). Prawa i swobody obywatelskie*,
- dr Łukasz Wardyn (SNPL, Europejska Fundacja Praw Człowieka, Wilno, Litwa, Polska) *Przestrzeganie praw człowieka na Litwie w latach 2016–2018 r.*,
- dr Elżbieta Kuzborska *Ochrona mniejszości narodowych w państwach bałtyckich w okresie międzywojennym i współcześnie*.

Moderatorami kolejnej trzeciej, sekcji w sali Koncertowej byli: prof. dr hab. Józef Koredczuk (UWr, Polska) i doc. dr Katarzyna Miksza (SNPL oraz Uniwersytet Michała Romera, Wilno, Litwa). W czasie sekcji wystąpiło sześciu prelegentów z następującymi tematami:

- dr hab. Piotr Krzysztof Marszałek (UWr, Polska) *Problem suwerenności II Rzeczypospolitej Polskiej w świetle postanowień małego traktatu wersalskiego w 1919 roku*,
- dr hab. Józef Koredczuk *Problematyka mniejszości narodowych w pracach nad Konstytucją marcową z 1921 roku*,
- dr Rimantas Miknys (Instytut Historii Litwy, Wilno, Litwa) *1922 metų Lietuvos Respublikos konstitucijos rengimas ir*

tautinių mažumų klausimo peripetijos (Prace przygotowawcze nad Konstytucją Republiki Litewskiej z roku 1922 oraz perypetie dotyczące kwestii mniejszości narodowych),

- dr Milena Ingielewicz-Citak (SNPL oraz UJ, Kraków, Polska) *Prawo narodów do samostanowienia a praktyka państw,*
- dr hab. Krzysztof Koźbiał (UJ, Kraków, Polska) *Tak zwane państwa nieuznawane (parapaństwa) jako element dezintegrujący w stosunkach międzynarodowych. Wybrane aspekty,*
- dr Helena Giebień (UWr, Polska) *Realizacja postanowień Traktatu pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Białorusi w zakresie praw mniejszości narodowych.*

Sekcją piątą kierowali: dr hab. Marek Walancik (Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej, Polska) oraz prof. dr hab. Romuald Brazis (SNPL oraz Universitas Studiorum Polona Vilnensis, Wilno, Litwa). Zebrani mieli okazję wysłuchać kolejnych siedmiu wystąpień omawiających następujące kwestie:

- dra hab. Marka Walancika *Polsko-litewskie doświadczenia na polu współpracy wojskowej w dążeniu do partnerstwa strategicznego,*
- dra hab. Larysy Leszczenko (UWr, Polska) *Czynnik narodowościowy w wojnach po rozpadzie ZSRR,*
- dra Mikołaja Brenka (Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu, Polska) *Repatriacja obywateli ZSRR z Wielkopolski w latach 1950–1953. Wybrane przykłady,*
- dra Tomasza Szyszlaka (UWr, Polska) *Korienizacja na Dalekiej Północy – idea i jej realizacja w Rosji bolszewickiej z punktu widzenia nauk o bezpieczeństwie,*
- dra hab. Artura Ławniczaka, mgra Tadeusza Juchniewicza (UWr, Polska) *Problemy wynikające z realizacji samostanowienia narodów na przykładzie Czechosłowacji,*
- dr Grażyny Kędzierskiej (NWSP w Białymstoku, Polska) *Polska kryminalistyka w okresie dwudziestolecia międzywojennego¹,*

¹ Dr Grażyna Kędzierska w bardzo interesującym wystąpieniu przedstawiła stan polskiej kryminalistyki w dwudziestoleciu międzywojennym. Wystąpienie miało charakter swoistego kompendium zawierającego obszerne infor-

- mgra Bartosza Janika (UMCS w Lublinie, Polska) *Państwo narodowe w myśli politycznej Prawa i Sprawiedliwości*.

Ostatnią sekcją tematyczną, która odbyła się w sali Koncertowej, była sekcja siódma. Jej pracami kierowali moderatorzy: prof. dr hab. Zbigniew Kurcz (UWr, Polska) oraz dr hab. Jarosław Wołkonowski (SNPL i UwB, Polska, Litwa). Podczas tej sekcji referaty wygłosili:

- prof. dr hab. Zbigniew Kurcz *Klasowe spojrzenie na niepodległość Polski i sprawy mniejszościowe: Kazimierza Kelles-Krausa i Bolesława Wysłoucha*,
- prof. dr hab. Bogumił Grott (Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi, Polska) *Nacjonalizm Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów jako wyraz tendencji nurtujących mniejszość ukraińską w II Rzeczypospolitej Polskiej. Doktryna i praktyka*,
- dr Marta Milewska (AH im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusku, Polska) *Koloniści niemieccy na Mazowszu u progu niepodległości II RP*,
- dr Andrzej Smolarczyk (Politechnika Białostocka, Polska) *Odzyskanie niepodległości Polski a budowa systemu oświatowego na ziemiach północno-wschodnich II Rzeczypospolitej w latach 1918-1922*,
- dr Jolanta Załęczny (AH im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusku, Muzeum Niepodległości w Warszawie, Polska) *Mniejszości etniczne w powiecie warszawskim u progu niepodległości Polski*,
- mgr Łukasz Koziara (UKSW w Warszawie, Polska) *Mniejszości narodowe w Niemczech w okresie republiki weimarskiej – charakterystyka, główne problemy oraz formy współpracy*,

macje o polskich medykach sądowych i kryminalistykach Polski przedwojennej oraz o ich naukowych osiągnięciach, w tym m.in. o osiągnięciach prof. prof.: Leona Wachholza, Ludwika Hirszfelda, Emiliana Czyrniańskiego, Karola Olszewskiego, dr, dr Ludwika Teichmanna, Edwarda Piotrowskiego, Władysława Sobolewskiego, Jan Stanisława Olbrycha czy Hermana Czerwińskiego autora podręcznika – Kryminalistyka. Oprócz tego autorka przedstawiła działalność pionu kryminalnego Policji Państwowej, jej szkolenie oraz statystykę przestępczości w II RP. Całość prezentacji była bogato ilustrowana materiałami poglądowymi – zestawienia statystyczne, obrazami graficznymi stron tytułowych podręczników, prac naukowych, zdjęciami.

- dr hab. Jarosław Wołkonowski *Polityczno-społeczne i prawne aspekty problemu mniejszości narodowych w pierwszym 10-leciu II RP.*

Obrady w odbywające się w sali 305 objęły także cztery sekcje tematyczne: 2, 4, 6 i 8. Pracami sekcji drugiej kierowali moderatorzy: dr Mariusz Róg (AH im. A. Gieysztora w Pułtusk, Polska) oraz doc. dr Irena Mikłaszewicz (SNPL i Wydział Ekonomiczno-Informatyczny w Wilnie Uniwersytetu w Białymstoku, Litwa). W trakcie trwania tej sekcji ogłoszono następujące referaty:

- doc. dr Józef Szymeczek (Uniwersytet Ostrawski, Czechy) *W kierunku Kościołów narodowych i mniejszościowych. Protestanci w Europie środkowo-wschodniej po I wojnie światowej,*
- ks. dr hab. Lucjan Świto (UWM w Olsztynie, Polska) *Małżeństwa mieszane wyznaniowo szansą integracji czy zagrożeniem tożsamości? Refleksja kanoniczno-prawna,*
- dr Adam Jakuszczyk (UKW w Bydgoszczy, Polska) *Wolność wyznania jako uprawnienie przysługujące osobom należącym do mniejszości narodowych,*
- mgr Maciej Zaborski (Uniwersytet Opolski, Polska) *Od Edwarda von Roppa do Jerzego Matulewicza. Podniesienie diecezji wileńskiej do rangi archidiecezji,*
- ks. dr hab. Roman Szewczyk (UWM w Olsztynie, Polska) *Państwa narodowe i obecność symboli religijnych w przestrzeni publicznej,*
- dr Mariusz Róg *Struktura terytorialna i ludnościowa Polski po odzyskaniu niepodległości,*
- oraz doc. dr Irena Mikłaszewicz *Polacy na Litwie, Litwini w Polsce w dokumentach służb bezpieczeństwa Litewskiej SRR i PRL (1944–1990). Wybrane zagadnienia.*

W czwartej sekcji moderowanej przez dr hab. Joannę Januszkę-Jurkiewicz oraz dr hab. Henrykę Ilgiewicz (SNPL i Instytut Badań Kultury Litwy, Wilno, Litwa) ogłoszono sześć następujących referatów:

- dr hab. Ryszard Skrzyniarz (KUL im. Jana Pawła II w Lublinie, Polska). *Przełomy w biografach uczonych polskich jako wynik rozpadu Imperium Rosyjskiego,*

- gen. bryg. w st. spocz. dr inż. Bogusław Bębenek (AH im. A. Gieysztora w Pułtusk, Polska) *Geostrategiczne położenie Polski i Litwy – konsekwencje, ocena, rekomendacje*,
- dr hab. Olgierd Grott (UJ, Kraków, Polska) *Kwestie litewskie w opracowaniach Instytutu Badań Spraw Narodowościowych (1927–1939)*,
- dr Zbigniew Siemak (NWSP w Białymstoku, Polska) *Od Straży Obywatelskich do Policji Państwowej. Służby porządkowe/policyjne na ziemiach polskich w okresie sierpień 1914 – lipiec 1919*²,
- dr Liliana Narkowicz (SNPL, Dortmund, Niemcy), *Sprawa Wilna i Ziemi Wileńskiej na łamach „Dziennika Wileńskiego” (11.XI.-31.XII. 1918)*,
- dr hab. Henryka Ilgiewicz *Tematyka sowiecka na łamach wydawnictw Instytutu Naukowo-Badawczego Europy Wschodniej w Wilnie (1930-1939)*.

Sekcję tematyczną numer sześć moderowali: dr hab. Bożena Koredczuk (UWr, Polska) oraz doc. dr Irena Fedorowicz (SNPL oraz Uniwersytet Wileński, Litwa). W trakcie tej sekcji referenci zaprezentowali poniższe referaty:

- dr Danuta Kamilewicz-Rucińska (SNPL i UWM w Olsztynie, Polska) *Szkolnictwo jako część działania strategicznego Polski i Litwy*,
- dr Barbara Borowska (SNPL i KUL im. Jana Pawła II, Polska) *Rodzina podmiotem wychowania do wartości patriotycznych*,
- dr Michał Ceglarek (UJ, Kraków, Polska) *Polacy, Ukraińcy, Austriacy, Żydzi – wspólne terytorium pamięci. Refleksje na*

² Dr Zbigniew Siemak w swoim wystąpieniu poruszył problematykę powoływania i funkcjonowania na ziemiach polskich w czasie pierwszej wojny światowej i tuż po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, instytucji prapolicyjnych, wymieniając formacje porządkowo/policyjne proveniencji: partyjnej (Czerwoną Gwardię SDKPiL i Straż Narodową), obywatelskiej (Straż Obywatelską, Milicję Miejską, Milicję Powiatową) oraz państwowej i samorządowej (Milicję Ludową, Policję Komunalną, Żandarmerię Krajową oraz Straż Bezpieczeństwa Publicznego). Dodatkowo przedstawił w referacie, dotychczas nie znane w literaturze przedmiotu, fakty mówiące o organizacji i funkcjonowaniu na Wileńszczyźnie Komitetów Obywatelskich oraz ich organów wykonawczych w zakresie porządku publicznego – Straży Obywatelskiej i Milicji Miejskiej.

kanwie wystawy „Mit Galicji” w Międzynarodowym Centrum Kultury w Krakowie,

- doc. dr Mirosław Dawlewicz (Uniwersytet Wileński, Litwa) *Jan Karłowicz wobec litewskiego odrodzenia narodowego,*
- dr hab. Bożena Koredczuk *Rola książki i bibliotek w utrzymaniu tożsamości kulturowej wybranych mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce. Przegląd badań,*
- doc. dr Irena Fedorowicz *Działalność urzędnicza i publicystyczna Czesława Jankowskiego w latach 1919–1921.*

Ostatniej sekcji tematycznej w sali 305 prezydowali: prof. dr hab. Michał M. Kosman (UKW w Bydgoszczy, Polska) i prof. dr Bogusław Grużewski (SNPL i Instytut Badań Rynku Pracy Litewskiego Centrum Badań Socjalnych, Wilno, Litwa). Kolejni referenci przedstawili następującą problematykę:

- prof. dr hab. Michał M. Kosman *Rola Niemiec w dobie aktualnych wyzwań integracji europejskiej,*
- prof. dr hab. Jerzy Juchnowski (UWr, Polska) *Państwo polsko-litewskie europejskim mocarstwem. Uwarunkowania ustrojowo-społeczne. Relacje polsko-litewskie w czasie II wojny światowej. Idea federalistyczna,*
- doc. dr Vladas Sirutavicius (Instytut Historii Litwy, Wilno, Litwa) *Sovietinės sistemos liberalizacija ir etniniai konfliktai. Lietuvių ir Lietuvos lenkų etnopolitinis konfliktas 1988–1991 metais (Liberalizacja systemu sowieckiego a konflikty etniczne. Etnopolityczny konflikt pomiędzy Litwinami a Polakami na Litwie w latach 1988–1991),*
- mgr Sabina Jakutowicz (SNPL i UAM Poznaniu, Polska, Litwa) *Wielokulturowość w fotografii Jana Bułhaka (1876–1950),*
- dr Marta Ryniejska-Kiełdan (UWr, Polska) *Kultura w budowaniu projektów regionalnych. Dyplomacja kulturalna UE a dialog międzykulturowy,*
- prof. dr Bogusław Grużewski *Transformacje ustrojowe a regulacja stosunków pracy w krajach Międzymorza.*

Po zakończeniu wystąpień odbywały się dyskusje, w trakcie których kierowano pytania do referujących bądź uzupełniano ich wystąpienia. Dyskusje i polemiki były tak rozległe, że zakończe-

nie ich przeniosło się na kolejny punkt w programie konferencji – kolację.

Trzeciego dnia obrad odbyła się II sesja plenarna, której przewodniczyli: prof. dr hab. Zdzisław Julian Winnicki oraz prof. dr Henryk Malewski. Obrady plenarne II sesji rozpoczęły sprawozdania moderatorów syntetyzujące osiem sekcji tematycznych, po czym nastąpiła dyskusja panelowa na temat *Przyszłość mniejszości narodowych i „nowych” grup etnicznych w państwach europejskich: integracja czy asymilacja, wykluczenie czy samoizolacja?* Wzięli w niej udział: prof. dr hab. Marcei Kosman, prof. dr hab. Waldemar Paruch, prof. dr hab. Zbigniew Kurcz, dr hab. Jarosław Wołkonowski oraz dr Rimantas Miknys. Dyskusja panelowa była jednocześnie podsumowaniem trzydniowych obrad konferencyjnych. Okazało się, że podnoszone podczas konferencji zagadnienia dotyczące setnej rocznicy rozpadu imperiów, w aspekcie państwa narodowego i kwestii mniejszości narodowych w Europie, były i będą platformą do zrozumienia współczesnych problemów współistnienia różnych narodów w jednym państwie oraz bazą do analizy dobrych praktyk europejskich, a także wypracowania propozycji, usprawniających współżycie różnych grup narodowych i etnicznych w krajach europejskich.

Uczestnicy konferencji wyrazili nadzieję, że przekrojowa analiza tych zagadnień oraz przeprowadzona debata na temat najistotniejszych problemów mniejszości narodowych pozwoli lepiej zrozumieć współczesne przejawy tych dylematów i przedstawić postulaty zmniejszające niewiedzę na ten temat oraz eliminujące pewne negatywne stereotypy i mity we wzajemnym postrzeganiu się większości i mniejszości. Oficjalnego zamknięcia konferencji dokonał prof. dr Henryk Malewski, stwierdzając, iż według jego oceny „cel konferencji został osiągnięty (...) a dyskurs wywołany konferencją jak i konfrontacja poglądów (...) przyczynią się do wypracowania nowych stanowisk badawczych (...)”. Dziękując serdecznie wszystkim uczestnikom, moderatorom paneli i sekcji oraz członkom Komitetu Organizacyjnego Konferencji, jednocześnie zaprosił wszystkich na przyszłoroczną – szóstą – konferencję naukową podając jednocześnie jej myśl przewodnią: *Od Unii Lubelskiej do Unii Europejskiej i ... (aspekty historyczne, społeczno-polityczne, prawne i kulturowe)*.

Jak co roku, dla chętnych uczestników konferencji organizatorzy konferencji zorganizowali wycieczkę turystyczno krajoznawczą. W tym roku trasa wycieczki wiodła do Zułowa³. Przewodnikiem wycieczki był dr Józef Szostakowski – członek SNPL oraz dyrektor Muzeum Władysława Syrokolmi w Borejkwoszczynie. W drodze do Zułowa uczestnicy odwiedzili kościół katolicki pw. Św. Kazimierza w Powiewiórkach (w majątku Sorokpol), w którym ochrzczono Józefa Klemensa Piłsudskiego⁴. W samym Zułowie, a dokładnie na ponad pięciu hektarach dawnego majątku Zułów, znajdują się: pamiątkowy dąb⁵, fundamenty dworu oraz aleja Pamięci utworzona przez kilkanaście dębów posadzonych w ostatnich latach dla upamiętnienia najważniejszych postaci ważnych dla Polski i Litwy⁶. W drodze powrotnej z Zułowa, uczestnicy wycieczki udali się na cmentarz na Rossie, gdzie złożyli kwiaty i zapalili znicze na grobie rodziny Piłsudskich i grobach legionistów.

³ Zułowo (lit. *Zalavas*) – wieś na Litwie, w okręgu wileńskim, w rejonie święciańskim, nad Mera, przy granicy z Białorusią. W 1867 roku w dworze Zułów, który znajdował się obok wsi Zułowo, urodził się (piątego grudnia) i spędził dzieciństwo Józef Piłsudski.

⁴ Kościół w Powiewiórkach zbudowany został w ostatnim ćwierćwieczu XVIII w., a gruntownie przebudowany w 1851 r. Na wyposażeniu znajduje się chrzcielnica, z której w grudniu 1867 r. był chrzczony, jako 10-dniowe niemowlę, Józef Piłsudski. Na chórze przetrwała wykonana przez parafian tablica z 1927 r. z napisem: „Kościół Sorokpolski, miejsce chrztu Marszałka Józefa Piłsudskiego, Wodza Narodu, od synów tej ziemi”. W archiwum parafialnym jest przechowywana księga chrztów miejscowej parafii spisana w języku rosyjskim. Znajduję się w niej m.in. wpis dotyczący chrztu Józefa Piłsudskiego następującej treści: „Rok 1867, dnia 15 grudnia w Sorokpolu, w kościele rzymskokatolickim ksiądz Tomasz Woliński, proboszcz tego kościoła ochrzcił z zachowaniem wszystkich obrządków Sakramentu imieniem Józef Klemens niemowlę pici męskiej urodzone tegoż 1867 roku dnia 5 grudnia w dobrach Zułów parafii Sorokpolskiej, syna małżonków ślubnych Józefa i Marji z Billewiczów Piłsudskich stanu szlacheckiego. Trzymali do chrztu Józef Marcinkowski z Konstancją Rogalską, oboje szlachetnie urodzeni.”

⁵ Dąb został, zasadzony w obrębie utrwalonych fundamentów dworu w Zułowie, w miejscu sypialni rodziców Marszałka, które wskazała Zofia Kadencowa, siostra J. Piłsudskiego. Dąb zasadził prezydent RP Ignacy Mościcki wraz z Marszałkową podczas uroczystości 10 października 1937 r.

⁶ Więcej na https://www.rmfm24.pl/fakty/polska/news-zulow-mala-ojczyzna-pilsudskiego-na-sprzedaz-od-lat-robujem,nId,2463857#utm_source=paste&utm_medium=paste&utm_campaign=firefox [Dostęp: 12.05.2018].

Rycina 1. Uczestnicy Konferencji w holu Domu Polskiego w Wilnie

Źródła: <http://www.snpl.lt/>. [Dostęp: 15.06.2018].

Rycina 2. Prof. dr Henryk Malewski i dr Zbigniew Siemak

Źródła: <http://kurierwilenski.lt/2018/04/20/v-miedzynarodowa-interdyscyplinarna-konferencja-naukowa-stowarzyszenia-naukowcow-polakow-litwy/>. [Dostęp: 15.06.2018]. Archiwum Grażyny Kędzierskiej.

Rycina 3. Uczestnicy Konferencji podczas sesji plenarnej

Źródło: <http://www.snpl.lt/>. [Dostęp: 15.06.2018].

Rycina 4. Dr Zbigniew Siemak i dr hab. Mieczysława Zdanowicz

Źródła: <http://www.snpl.lt/>. [Dostęp: 15.06.2018].

Rycina 5. Doc. dr Józef Szymeczek i prof. dr hab. Romuald Brazis

Źródło: <http://wilnoteka.lt/tresc/inauguracja-konferencji-naukowej-snp1-o-mniejszosciach-narodowych-w-europie>. [Dostęp: 15.06.2018].

Rycina 6. Dr hab. Henryka Ilgiewicz i dr hab. Joanna Januszewska-Jurkiewicz

Źródło: archiwum Grażyny Kędzierskiej

Rycina 7. Dr Grażyna Kędzierska w czasie wygłaszania referatu

Źródło: <http://wilnoteka.lt/tresc/inauguracja-konferencji-naukowej-snpl-o-mniejszosciach-narodowych-w-europie>. [Dostęp: 15.06.2018].

Rycina 8. W ostatnim dniu obrad. Na pierwszym planie dr hab. Jarosław Wołkonowski

Źródło: <http://wilnoteka.lt/tresc/inauguracja-konferencji-naukowej-snpl-o-mniejszosciach-narodowych-w-europie>. [Dostęp: 15.06.2018].

Rycina 9. Tablica pamiątkowa ku czci Józefa Piłsudskiego i jego brata Bronisława

Źródło: archiwum Grażyny Kędzierskiej

Rycina 9. Pamiątkowy dąb w Zułowie na obszarze dawnego majątku, w którym urodził się spędził dzieciństwo Józef Piłsudski

Źródło: archiwum Grażyny Kędzierskiej